

PLIVSKA JEZERA – ODRŽIVO UPRAVLJANJE I TURISTIČKA VALORIZACIJA

Emir Temimović

Univerzitet u Sarajevu, Prirodno-matematički fakultet, Odsjek za geografiju, Zmaja od Bosne 33-35, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
emirtemimovic@yahoo.com

Dragan Glavaš

JU „Agencija za kulturno-povijesnu baštinu i razvoj turističkih potencijala grada Jajca“, Sv. Luke 15, Jajce, Bosna i Hercegovina
dragan.glavas@hotmail.com

Plivska jezera u koja se ubrajaju Veliko i Malo jezero nastala transformacijom rijeke Plive spadaju u najveće prirodne hidroakumulacije u Bosni i Hercegovini. U mnogim aspektima ovaj prostor predstavlja jedinstveno područje u Bosni i Hercegovini. Područje Plivskih jezera uživa zaštitu kao Nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine od 2007. godine. Komisija za nacionalne spomenike ovo područje proglašava Nacionalnim spomenikom pod nazivom „Kulturni krajolik – Plivska jezera s kompleksom mlinova na Plivi kod Jajca“.

Prostornim planom Srednjobosanskog kantona o općine Jajce, Plivska jezera trebaju predstavljati zaštićeno područje jasno prirodnim faktorima definiranu cjelinu, kojoj je okosnica rijeka Pliva. Zaštićeno područje treba obuhvatati cijeli tok rijeke Plive koja se nalazi u administrativnim cjelinama općina Jajce, Jezero i Šipovo. Istim planovima predložena je zaštita ovog područja kao zaštićeno područje V. kategorije ili zaštićeni pejzaž VI. kategorije po IUCN kategorizaciji.

Prostor doline Plive više od jednog stoljeća u funkciji je intenzivnog gospodarskog razvoja, prije svega kroz gradnju prve HE na Balkanu za potrebe rada „Elektrobosne“ koja je izgrađena 1890. godine, zatim HE „Jajce I“ koja koristi najveći dio vode iz Velikog plivskog jezera. Razvojem prometa i turizma narušavaju se prirodni procesi koji trajno mijenjaju pejzaž i bioraznolikost ovog prostora. U transformaciji prostora Plivskih jezera uveliko utječe i razvoj turizma, koji se intenzivnije razvija nakon 50-ih godina prošlog stoljeća, te se ponovno intenzivira nakon ratnih događanja.

Bez sumnje, ovaj prostor trpi značajne antropogene utjecaje koji trajno narušavaju prirodne veze i odnose, a tome svjedoče zastoj narastanja sedre, pojava akvatičke vegetacije kao pokazatelja ulijevanja komunalne otpadne vode, zamočvarivanje, te neadekvatno pražnjenje jezera. Značajan primjer antropogenizacije ovog prostora predstavljaju građevinski zahvati na koritu rijeke Plive, a posebno zahvati na samom ušću, koji su izvedeni s ciljem zaštite, a doprinijeli su potpunoj izmjeni prirodnog prostora.

Pored ispravne legislativne zaštite koja se očituje kroz IUCN kategorizaciju zaštićenih područja, te primjenom ispravne okolišne politike može se postići ispravno održivo gospodarenje prostorom, koje će dugoročno omogućiti uživanje u prirodnom ambijentu kao što je prostor Plivskih jezera. Održivo upravljanje ovog područja može omogućiti trajni gospodarski razvoj, prije svega kroz razvoj selektivnih oblika turizma. Pored postojeće turističke ponude koja se bazira na kratkom boravku i bogatoj kulturno povijesnoj i prirodnoj baštini, razvoj turizma kroz selektivne oblike omogućiti će održivo korištenje resursa, povećanje broja posjete, produženje turističke sezone i povećanje ekonomskih efekata.

Ključne riječi: Plivska jezera, zaštićena područja, sedra, održivi razvoj, turizam.

PLIVA LAKES - SUSTAINABLE MANAGEMENT AND TOURISM VALORIZATION

Emir Temimović

University of Sarajevo, Faculty of Science, Department of Geography, Zmaja od Bosne 33-35, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

emirtemimovic@yahoo.com

Dragan Glavaš

„Agency for cultural historical and natural heritage and tourism development of town Jajce“, St. Lukas 15, Jajce, Bosnia and Herzegovina

dragan.glavas@hotmail.com

Pliva lakes that include the Great and Small lake formed by the transformation of the Pliva are the biggest natural reservoir in Bosnia and Herzegovina. This region is a unique area in Bosnia and Herzegovina in many aspects. The area of Pliva lakes has been a national monument of Bosnia and Herzegovina since 2007. The Commission for national monuments proclaimed this area as a National Monument under the name of "Cultural landscape - Pliva lakes with the complex of mills on the Pliva near Jajce". According to the regional plan of the Central Bosnia Canton and Jajce municipality, Pliva lakes should represent a protected area that is a clearly defined entity by natural factors, which is the backbone of the river Pliva. The protected area should cover the entire course of the river Pliva, which is located in the administrative units of municipalities Jajce, Jezero and Šipovo. The same plans suggest that this area should be a protected area of the fifth category or a protected landscape of the sixth category according to the IUCN categorization.

For more than a century, the area of the Pliva valley has contributed to the intensive economic development, primarily through the construction of the first hydroelectric power plant in the Balkans for the needs of "Elektrobosna" which was built in 1890, and then through the hydroelectric power plant "Jajce I" that uses most of the water from the Great Pliva lake. The development of transport and tourism disrupt the natural processes that permanently alter the landscape and biodiversity of the area. What also greatly affects the transformation of the area of Pliva lakes is the development of tourism, which is intensively developed after the 50s of the last century, and again intensified after the war. Without a doubt, this area suffers from significant anthropogenic impacts permanently damaging natural links and relations, and this is evidenced by the stagnation of growing tufa, the emergence of aquatic vegetation as an indicator of pouring municipal wastewater, water-logging, and inadequate draining of the lake. A significant example of the anthropogenization of this area is the construction work on the riverbed of the Pliva, particularly interventions at the mouth, which are implemented in order to protect but contributed to the complete modification of the natural space.

The correct legislative protection, which is reflected in the IUCN categorization of protected areas, and applying the correct environmental policy can lead to the proper sustainable management of space, which will provide long-term enjoyment of the natural environment of Pliva lakes. The sustainable management of the area can provide sustainable economic development, primarily through the development of selective forms of tourism. In addition to the existing tourism product based on short stay and rich cultural, historical and natural heritage, the development of tourism through selective forms will enable the

sustainable use of resources, increase of the number of visits, extension of the tourist season and increase of economic effects.

Keywords: Pliva lakes, protected areas, travertine, sustainable development, tourism